

Lahti

Työkalupakki luontotyöhön

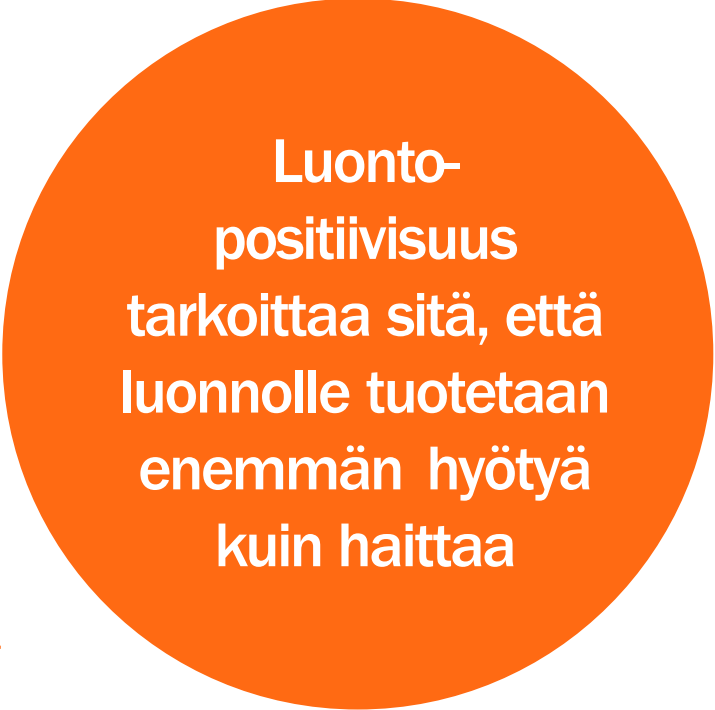

25.1.2024

Kenelle luontotyön työkalupakki on tarkoitettu?

Tämä työkalupakki on tarkoitettu ihmisille ja organisaatioille, jotka haluavat:

- Ymmärtää mitä on luonnon monimuotoisuus ja mihin monimuotoista luontoa tarvitaan
- Pohtia ja ymmärtää mikä on ihmisen ja organisaation oma vaikutus luontoon ja luonnon palveluihin
- Saada inspiraatiota luontotyöhön
- Toimia luontojalanjäljen pienentämiseksi ja luontoposiitiivisen elämän ja yhteiskuntien aikaansaamiseksi

Luonto-
positiivisuus
tarkoittaa sitä, että
luonnolle tuotetaan
enemmän hyötyä
kuin haittaa

Miten luontotyön työkalupakkia voi käyttää?

Luontotyön työkalupakkia voi käyttää:

- 1. Kun esittelet luontoteemaa organisaatiossasi**
- 2. Kun tarvitset tukea luontokeskusteluun organisaatiossasi**
(Työkalupakki sisältää myös kysymyksiä, joiden avulla voi käydä keskustelua organisaatiossasi.)

Sisällysluettelo

1. Mitä on luonnon monimuotoisuus?

2. Mihin luontoa ja se monimuotoisuutta tarvitaan?

- Esimerkki eliöitten ja ilmiöiden välisistä vuorovaikutussuhteista: kirjanpainaja
- Esimerkki ruokajärjestelmän monimuotoisuudesta ja sen merkityksestä: pölyttäjät
- Esimerkki haitallisista vieraslajeista: komealupiini

3. Mikä aiheuttaa luontokatoa?

4. Miksi luonnon tilaa pitää parantaa?

- Kansainväliset sopimukset edellyttävät kansallisia toimia
- EU-lainsäädäntö edellyttää kansallisia toimia
- Taloudellinen riippuvuus luonnosta
- Globaalit arvoketjut ja suomalaisten jalanjälki muualla
- Luonto edistää terveyttä
- Luontoon perustuva hyvinvointi on myös tulevien sukupolvien oikeus

5. Miksi on toimittava juuri nyt?

6. Mitä pitäisi tehdä?

7. Kohti luontoposiitivisuutta

1. Mitä on luonnon monimuotoisuus?

Luonnon monimuotoisuus tarkoittaa maapallon lajien ja eliöyhteisöjen kirjoa sekä lajien sisäistä perinnöllistä vaihtelua.

2. Mihin luontoa ja luonnon monimuotoisuutta tarvitaan?

Vain tasapainoinen luonto pystyy tarjoamaan meille elintärkeitä palveluita, kuten ruokaa, ravintokasvien pölytystä, lääkekasveja, energiaa, veden puhdistusta ja hiilen sidontaa, luonnosta saatavia elämyksiä, virkistäytymistä ja inspiraatiota.

Luonto tarjoaa meille elintärkeitä palveluita

Ruokaa

Vettä

Elämyksiä

Inspiraatiota

Ravintokasvien
pölytystä

Ravinteiden
kierrätystä

Hiilen
sidontaa ja
varastointia

Pohdinta

Mitä luonnon palveluja
organisaatiosi tarvitsee ja käyttää?

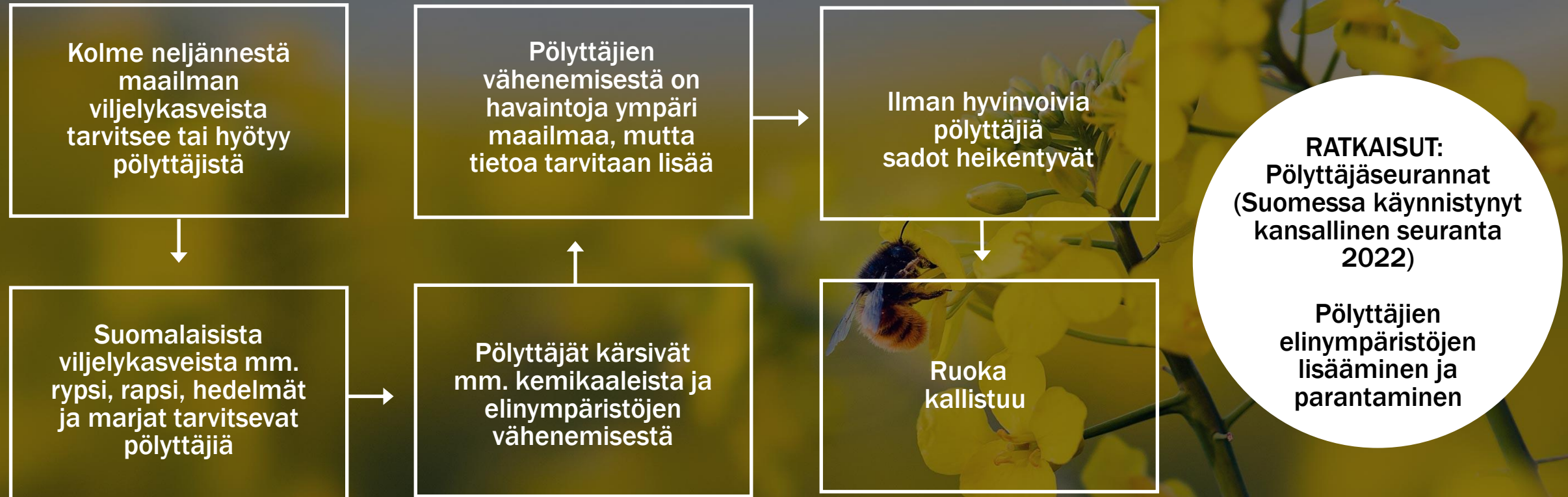
Esimerkki eliöitten ja ilmiöiden vuorovaikutuksesta: kirjanpainaja

Lähteet:

Lyytikäinen-Saarenmaa, P., 2023: Metsien terveys uhattuna – kirjanpainaja kuusien tappajana. Ilmastokatsaus, 25(6), 8–10, <https://doi.org/10.35614/ISSN-2341-6408-IK-2023-06-02>
Luontaiset viholliset voivat estää kirjanpainajatuhon – tutkija kertoo, miten se tehdään - Forest.fi

Esimerkki ruokajärjestelmän monimuotoisuudesta ja sen merkityksestä: pölyttäjät

Esimerkki haitallisesta vieraslajista: komealupiini

Komealupiini
sitoo tyypeä
rehevöittäen
kasvupaikan

Ketokasvit
katoavat
paikalta

Perhoset ja
muut
hyönteiset
vähenevät

Ravinteiden
kiertokulku
muuttuu,
erosio
lisääntyy

RATKAISU:
Ehkäistään ja
torjutaan
haitallisten
vieraslajien
leviämistä

Lähteet:

Jauni, M. & Seppälä, M. (2020) Haitalliset vieraslajit – uhka luonnolle, kirjassa Mattila, H (toim.) Elämänverkko – Luonnon monimuotoisuutta edistämässä. Gaudeamus.
[Komealupiini – Vieraslajit.fi](#)

3. Mikä aiheuttaa luontokatoa?

Luontokato johtuu luonnon kuormittamisesta yli sen kantokyvyn.

5 painetta, joilla kuormitamme luonnon prosesseja

- 1. Ilmastonmuutos:** Kasvihuonekaasupäästöt
- 2. Saastuminen:** Muut päästöt
(esim typpi- ja fosforipäästöt, mikromuovit)
- 3. Ekosysteemin häviäminen ja pirstoutuminen:**
Maankäytön muutokset (esim. metsäkato)
- 4. Luonnonvarojen hupeneminen:** Luonnonvarojen suora hyödyntäminen (esim. vesivarojen otto, ylikalastus)
- 5. Haitalliset vieraslajit:** Vieraslajien levittäminen

Pohdinta

Miten organisaatiosi toiminta
kuormittaa luonnon prosesseja?

Kansainväliset sopimukset edellyttävät kansallisia toimia

Kunmingin-Montrealin globaali luontotavoite

- **Missio vuoteen 2030 mennessä:**

Luontokadon pysäyttäminen vuoteen 2030 mennessä ja kehityksen kääntäminen kohti luonnon tilan elpymistä.

- **Visio vuoteen 2050 mennessä:**

Ihmisen toiminta sopusoinnussa luonnon kanssa.

EU-lainsäädäntö edellyttää kansallisia toimia

**EU:n biodiversiteettistrategian mukaisesti
suojelupinta-alan pitää kattaa 30 % EU:n
maa-alueista ja 30 % merialueista
vuoteen 2030 mennessä**

**EU:n ennallistamisasetuksen mukaisesti
luonnon tilaa pitää parantaa 20 %:lla EU:n
maa- ja merialueista vuoteen 2030
mennessä**

4. Miksi luonnon tilaa pitää parantaa?

Hyvinvointimme on yhteydessä luonnon tilaan, ja luontokato voi aiheuttaa vakavia terveysriskejä. Luontoon perustuva hyvinvointi on myös tulevien sukupolvien oikeus.

Taloudellinen riippuvuus luonnosta

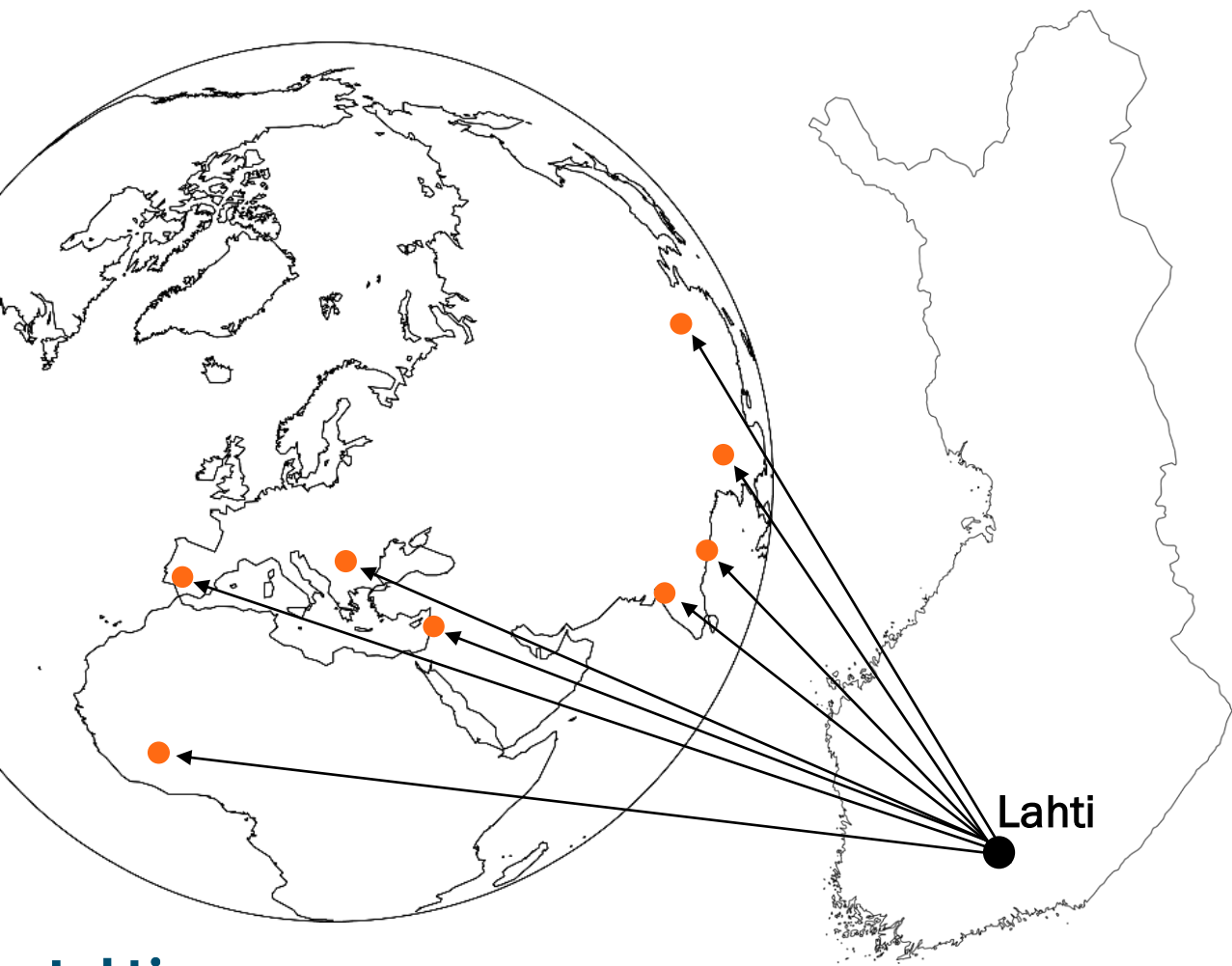
**Yli puolet maailman BKT:stä
(44 000 mrd. €) on riippuvaista
luonnosta ja luonnon palveluista**

(riippuvaisimmat alat: rakentaminen,
maatalous, ruoka- ja juomateollisuus)

**Hyönteispölytyksen kokonaisarvo
Suomen maataloudelle 44 M€**

Globaalit arvoketjut ja suomalaisten luontojalanjälki muualla

Suomalaisten menestys, turvallisuus ja hyvinvointi on täysin kytköksissä luontopääoman tilaan myös kaukana Suomen rajojen ulkopuolella.

Suomessa kuluttajien tuotteiden luontojalanjäljestä 30–45 % kohdistuu muihin maihin.

Pohdinta

Miten organisaatiosi on riippuvainen globaaleista arvoketjuista?

Mikä tapahtuma voisi vaikuttaa siihen, että arvoketju rikkoutuu?

Luonto edistää terveyttä

1. Stressistä palautuminen, mielenterveys

Kognitiivinen ja fysiologinen palautuminen

2. Immuunipuolustuksen vahvistaminen

Luonto tarjoaa luontaisen mikrobialtistuksen vastustuskyvyn tueksi

3. Fyysinen aktiivisuus

Luonto houkuttaa liikkumaan

4. Sosiaaliset kontaktit

Mahdollisuus kanssakäymiseen toisten kanssa tai yksinoloon

Liikkumattomuuden kustannukset vuosittain Suomessa

1 843 milj. €

Tuloverojen menetys

419 milj. €

Ikääntyneiden laitoshoido

325 milj. €

Työkyvyttömyyseläkkeet

300 milj. €

Ennenaikaiset kuolemat

**3,2
mrd. €**

**Liikkumattomuuden
kustannukset**

214 milj. €

Terveyspalveluiden käyttö

56 milj. €

Sairauspoissaolot

49 milj. €

Lääkkeet

21 milj. €

Maksetut
työttömyysturvaetuedet

Pohdinta

Mitä sinä ja organisaatiosi voitte tehdä, jotta saisimme nykyistä enemmän terveyttä luonnosta?

A photograph of three children in winter clothing exploring a snowy forest. One child in a blue hat and patterned jacket is crouching on the left, another in a pink hat and floral jacket stands in the center, and a third in a pink hat and jacket is crouching on the right. The ground is covered in snow, and there are bare trees in the background.

***Luontoon perustuva
hyvinvointi on myös tulevien
sukupolvien ihmisoikeus.***

5. Miksi on toimittava juuri nyt?

Kulutamme luontopääomaa nopeammin kuin se uusiutuu. Luonnon kyky tuottaa palveluita hiipuu ja heikentyy. Hävinnyttä lajia ei saada takaisin.

Meillä on kiire

Luonnon monimuotoisuus köyhtyy nyt ennennäkemättömän nopeasti eri puolilla maailmaa. Maailmanlaajuisesti yhteensä noin miljoona eläin- ja kasvilajia on uhattu kuolla sukupuuttoon, monet seuraavina vuosikymmeninä.

Luonto köyhtyy myös Suomessa. Tuoreimman uhanalaisuus selvityksen eli Punaisen listan mukaan Suomessa jo joka yhdeksäs laji on uhanalainen. Suomen luontotyypeistä joka toinen on uhanalainen.

**Suomalaisten huoli
luonnon tilasta
kasvanut –
luontokato
tunnistetaan nyt
merkittäväksi
uhaksi.**

Luontosuhdebarometri 2022

80%

Huolestuneita tai erittäin
huolestuneita maailman
luonnon tilasta

56%

Huolestuneita tai erittäin
huolestuneita Suomen
luonnon tilasta

***Kuormitamme
maapallon kantokykyä.
Emme tiedä varmasti,
mikä on
sille liikaa.***

6. *Mitä pitäisi tehdä?*

Pysäyttää luontokato vuoteen 2030 mennessä ja kääntää kehitys kohti luonnon tilan elpymistä.

Visio: vuoteen 2050 mennessä ihmisen toiminta on sopusoinnussa luonnon kanssa.

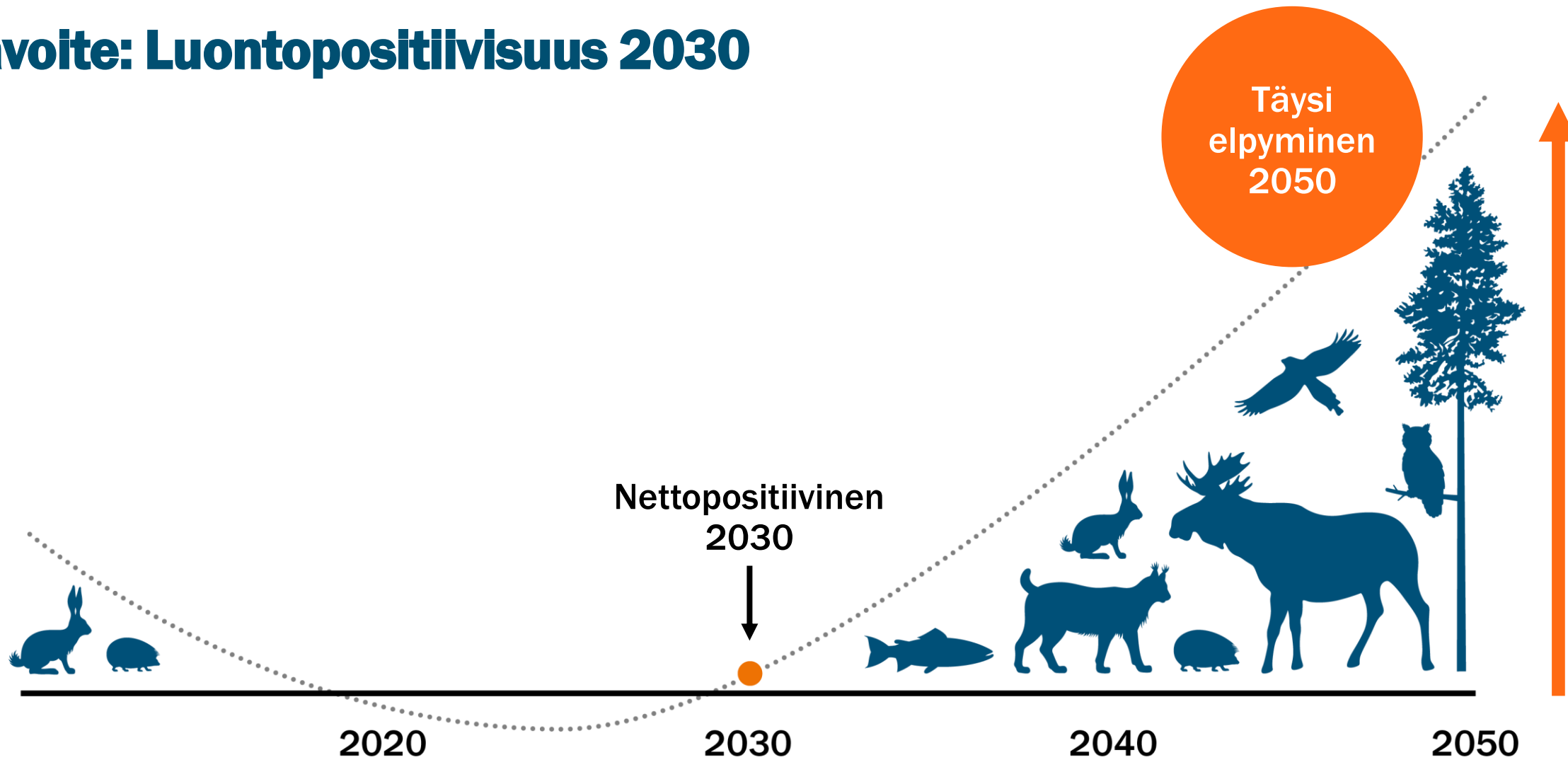

A woman with blonde hair tied back, wearing a blue jacket, is looking closely at the trunk of a young tree in a forest. The background is a soft-focus green field.

***Pitää vähentää painetta
luonnolle ja
pitää vähentää kulutusta***

Tavoite: Luontopositivisuus 2030

Monimuotoisuuden indikaattorit

7. Kohti luontopositiivisuutta

A photograph of two people standing on a wooden boardwalk in a lush forest. The boardwalk is made of light-colored wooden planks and leads through a dense forest of tall trees. The person on the left is wearing a green jacket and patterned pants, and the person on the right is wearing a blue and black jacket and dark pants. The text is overlaid on the image in a large, white, bold font.

Luontopositiivisuus
=
***tuotetaan luonnolle enemmän
hyötyä kuin haittaa***

Organisaation tie luontopositiviseksi

Lisätietoja

Hanna Mattila, projektipäällikkö, Lahden kaupunki

hanna.mattila@lahti.fi

Saana Blåberg, projektisuunnittelija, Lahden kaupunki,

saana.blaberg@lahti.fi